

Augustus 2013

KIMO Nieuwsbrief

Protocol stranding levende grote walvisachtigen Olie besmeurde vogels aan de kust

KIMO informeert u in deze nieuwsbrief over nieuwe en bestaande regelgeving m.b.t. het aanspoelen van vogels en zeezoogdieren aan onze kusten.

Stranding van grote Walvisachtigen

Op 8 februari 2012 spoelde een grote potvis aan op het strand van Knokke-Heist. Het dier dat naar alle

waarschijnlijk door een schip werd aangevaren moest een kansloze strijd met de dood uitvechten. In december 2012 strandde een bultrug op de zandplaat de Razende Bol bij Texel. De daar opvolgende dagen brachten veel nieuws en ook veel emoties onder de bevolking teweeg. Als een walvisachtigen op de kust aanspoelt, zal na 12 uur door spierschade, redding niet meer mogelijk zijn. De bultrug nabij Texel heeft nog vier dagen geleefd waarna het dier is overleden. De walvisachtigen zijn onder te verdelen in de tandwalvissen (waaronder de dolfijnen) en baleinwalvissen (grote walvissen). Het Nederlands ministerie van Economische Zaken (EZ) is verantwoordelijk voor de bescherming van de in het wild levende bedreigde diersoorten, waaronder de walvisachtigen. Het ministerie van EZ heeft naar aanleiding van de stranding van de Bultrug op de Razende Bol een concept protocol

opgesteld voor als een kust wordt geconfronteerd met de stranding van een levende walvisachtigen of de dreiging daarvan. In grote lijnen zal het volgende scenario plaatsvinden: de kustwacht ontvangt een melding en geeft deze door aan RWS Zee en Delta (Z&D). RWS Z&D start aan de hand van het protocol de coördinatie. De Staatssecretaris van EZ neemt naar aanleiding van adviezen een besluit over het lot van het dier. Evaluatie vindt na afloop met betrokken partijen plaats. Het ministerie van EZ bekostigt de personele inzet, het pathologisch onderzoek en de ingezette materialen. Bij een stranding van een walvisachtige is er behoefte aan eenduidige informatie. De taken rond de communicatie ligt in eerste aanleg bij het ministerie van EZ. Afstemming over communicatie door gemeenten met EZ is dan ook wenselijk. In België is een dergelijke regeling nog niet aan de orde.

Kustgemeenten worden in het algemeen als eerste geconfronteerd met een stranding van zeezoogdieren. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de openbare orde, veiligheid en bescherming van de volksgezondheid. De burgemeester, als coördinator rampenplannen, is de eerst verantwoordelijke voor de gang van zaken in haar gemeente rond een stranding van een zeezoogdier aan de kust. De burgemeester zal op de hoogte worden gebracht en kan indien noodzakelijk een noodverordening afkondigen. Tevens zal de burgemeester de omliggende gemeenten en veiligheidsregio informeren. Het concept protocol zal dit najaar in Nederland aan de Tweede Kamer voor behandeling worden aangeboden. Het concept protocol is te downloaden via www.rijksoverheid.nl

Olie besmeurde vogels aan kust en stranden

Vogels zijn bij olieverontreinigingen op zee de meest in het oog springende slachtoffers. Aan de Belgische en Nederlandse kust spoelen jaarlijks meer dan 10.000 vogels door olieverontreinigingen gedood aan. De oorzaak hiervan is meestal terug te leiden naar illegale operationele lozingen van zeeschepen en daarnaast olierampen. Vogels die in aanraking komen met olieverontreinigingen gaan op

onnatuurlijke wijze dood of spoelen verzwakt op de kust aan. Dergelijke olieslachtoffers krijgen door de doodstrijd en de wijze waarop deze dieren sterven veel aandacht van pers en publiek. Vrijwel alle vogels sterven doordat hun verenkleed in meer of mindere mate met olie is besmeurd. De behandeling van besmeurde vogels zal in eerste instantie plaatsvinden bij dierenasiels langs de kust.

In België is sinds 2005 het interventieplan zeevogels van kracht dat ervoor zorgt dat alle noodzakelijke handelingen omtrent de verzameling, het transport, de opvang en revalidatie van levende vogels en de vrijlating van gerevalideerde vogels eenduidig, gecoördineerd, wetenschappelijk onderbouwd en reglementair verloopt. Dit interventieplan is operationeel. Het Nederlands ministerie van I en M heeft in 2009 een samenwerkingsregeling "afhandeling besmeurde vogels" opgesteld waarbij voor kustgemeenten een duidelijke rol is weggelegd. Deze samenwerkingsregeling geldt voor kusten en oevers van de Noordzee. Niet elk incident waarbij besmeurde vogels worden aangetroffen zal aanleiding zijn om de samenwerkingsregeling in werking te stellen. Afhankelijk van de situatie zullen twee aangrenzende asiel opvangcentra een verzoek

bij RWS Zee & Delta(Z&D) indienen. De samenwerkingsregeling voorziet in:

- a) het coördineren van het verzamelen en transporteren van levende en dode vogels
- b) het afstemmen met de activiteiten op het strand rond het opruimen van aangespoelde olie
- c) het coördineren van de inzet van vrijwilligers
- d) het uitvoeren van onderzoek naar de dode vogels en impact van de ramp op de vogelpopulatie
- e) het uitvoeren van een evaluatie en aanbevelingen voor mogelijke verbeterpunten
- f) het dragen van de kosten van de actie en het verhalen van de kosten op de vervuiler
- g) het afstemmen met de activiteiten op het strand rond het opruimen van aangespoelde olie.

Rijkswaterstaat Z&D is verantwoordelijk voor de afstemming, invoering en instandhouding van de samenwerkingsregeling.

Colleges van gemeenten zijn belast met de voorbereiding op en de bestrijding van incidenten, rampen en zware ongevallen. Indien grote aantallen vogels aanspoelen wordt de Ambtenaar Openbare orde en Veiligheid van de gemeente door RWS geïnformeerd. Besproken wordt de keuze van een mogelijke locatie van een tijdelijke opvang voor vogels (TOV) in een gemeente volgens de actuele lijst van geschikte locaties langs de Nederlandse kust. De gemeente wijst een coördinator aan voor het verzamelen op het strand en het transporteren van de besmeurde vogels naar het TOV. Deze coördinator treedt op namens de gemeente zoals in de preparatiefase van de samenwerkingsregeling door gemeente en Waterschap is afgesproken. De gemeentelijke coördinator, organiseert de benodigde mankracht en het vervoer van strand naar TOV. Hij overlegt met de coördinator van RWS over de aanpak en verzoekt RWS Z&D om de nodige materialen. Dit najaar zal een oefening aan de Nederlandse kust plaatsvinden. Het ministerie onderzoekt de mogelijkheden om in de preparatiefase ca. 5 locaties aan te wijzen om als TOV terrein te kunnen fungeren indien zich een zodanige ramp voordoet dat een TOV nodig is.